

28^η Οκτωβρίου 1940
Διαδρομή στα μονοπάτια της Ιστορίας
Αντιστράτηγου εα Νικολάου Πισόλη
Επίτιμου Διευθυντή Ζ' Κλάδου/ΓΕΕΘΑ

Ο Ευριπίδης έγραψε: «Όλβιος όστις ιστορίης έσχε μάθησιν», δηλαδή *είναι ευτυχής όποιος γνωρίζει ιστορία*.

Ο αείμνηστος Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας Κων/νος Τσάτσος είπε: «Λαός που δεν γνωρίζει την ιστορία του, είναι λαός που δεν έχει μέλλον».

Θα επιχειρήσω μια σφαιρική παράθεση των γεγονότων, επειδή πιστεύω ότι οι γνώσεις μας παραμένουν μέχρι σήμερα κατακερματισμένες και διάσπαρτες στη βιβλιογραφία της ιστορίας, την οποία φυσικά είναι αδύνατο να μελετήσουμε στο σύνολό της.

Θεωρώ ότι κάθε ιστορικό γεγονός, είναι σκόπιμο να μην εξετάζεται αυτόνομα, αλλά να συνδυάζεται με όσα προηγήθηκαν, αλλά και με όσα ακολούθησαν, ώστε να δίδεται η συνολική εικόνα της συνέχειας του Κράτους.

Ας πραγματοποιήσουμε λοιπόν μια σύντομη διαδρομή στα μονοπάτια της ιστορίας και ας δούμε τα ιστορικά στοιχεία.

29 Μαΐου 1453.

Τὸ δὲ τὴν πόλιν σοι δοῦναι,
οὔτ' ἐμὸν ἐστὶν
οὔτ' ἄλλου τῶν κατοικούντων ἐν ταύτῃ·
κοινῇ γὰρ γνώμῃ
πάντες αὐτοπροαιρέτως ἀποθανοῦμεν
καὶ οὐ φεισόμεθα τῆς ζωῆς ἡμῶν.

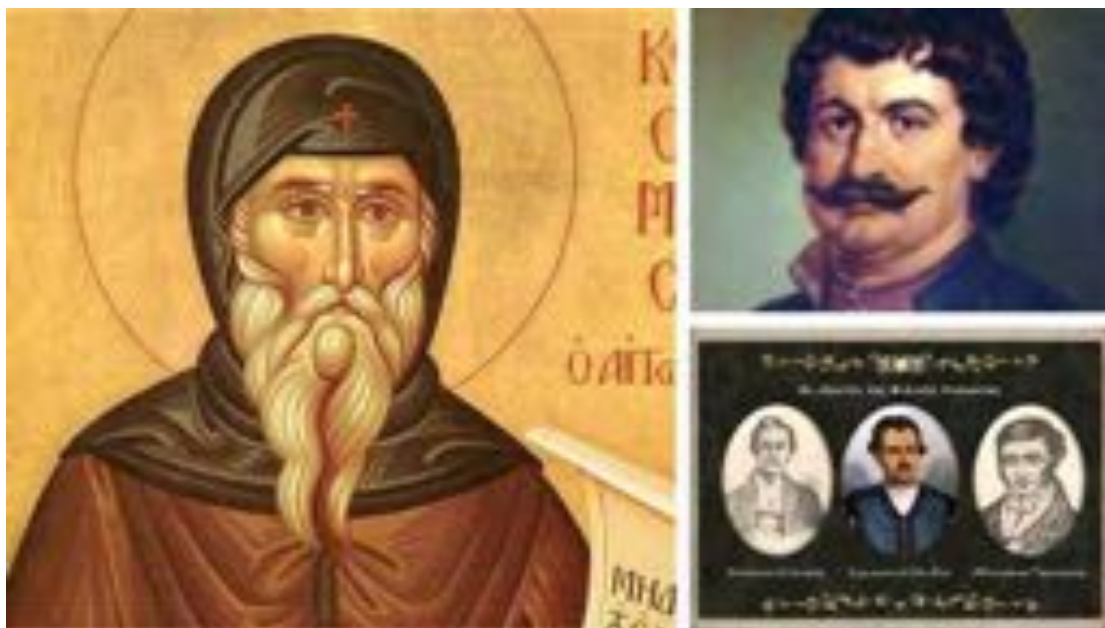
Τα τελευταία λόγια του Κωνσταντίνου Παλαιολόγου, του τελευταίου Αυτοκράτορα του Βυζαντίου. Δεν ήταν ωστόσο αρκετά για να σωθεί η Βασιλεύουσα. Υπήρχε η Κερκόπορτα.

Συχνά στην Ιστορία υπάρχει δυστυχώς είτε μια Κερκόπορτα, είτε ένας Εφιάλης.

Η Κωνσταντινούπολη πέφτει στα χέρια των Τούρκων.

Σκοτάδι βαθύ και σκλαβιά απλώνονται πάνω από την Ελλάδα για τετρακόσια ολόκληρα χρόνια.

Μικρές φωτεινές εξαιρέσεις, Κοσμάς ο Αιτωλός, Ρήγας Φεραίος, Φιλική Εταιρεία, για να αναφέρω μερικές ενδεικτικά.

25 Μαρτίου 1821.

Οι Έλληνες επαναστατούν, πολεμούν και νικούν τους Τούρκους. Παίρνουν πίσω την πατρίδα τους και απελευθερώνονται.

Η Ελλάδα έχει στη συνέχεια Κυβερνήτη τον **Καποδίστρια**. Έχουμε ήδη αναφερθεί στην ύπαρξη είτε μιας Κερκόπορτας, είτε ενός Εφιάλη. Ο Καποδίστριας δολοφονείται.

Φθάνουμε στον **ατυχή πόλεμο του 1897** με την Τουρκία, μετά από τον οποίο τροποποιήθηκαν τα σύνορα της Ελλάδας σε βάρος της και της επιβλήθηκε Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος και δυστυχώς όχι ο τελευταίος.

Η Ελλάδα ξεπερνάει και αυτό το γεγονός. Ο **Πάυλος Μελάς** και οι **Μακεδονομάχοι** απελευθερώνουν τη Μακεδονία. Οι Έλληνες με νέες νίκες στους **Βαλκανικούς Πολέμους**, εναντίον των Τούρκων, αλλά και των Βουλγάρων, κάνουν την Ελλάδα και πάλι μεγάλη.

Το 1920 λοιπόν, μόνο τα Δωδεκάνησα βρίσκονται πλέον κάτω από Ιταλική κατοχή και θα παραμείνουν έτσι μέχρι το 1947.

Δυστυχώς, και πάλι γίνονται λάθη. Ο Μεταξάς συμβουλεύει τον Βενιζέλο να μην επιχειρήσει στη Μικρά Ασία, επειδή είχε την πεποίθηση ότι οι υφιστάμενες δυνατότητες της Ελλάδας δεν θα επέτρεπαν τη διατήρηση της Ελληνικής κυριαρχίας στην περιοχή αυτή. Ο Βενιζέλος εμπιστεύεται τους ξένους. Επιχειρούμε σε υπερβολικό βάθος, έχουμε κουραστεί από τη μεγάλη διάρκεια του πολέμου, αντιμετωπίζουμε πολιτικές διαφωνίες και βεβαίως αντιμετωπίζουμε μια ηγετική μορφή, τον Κεμάλ. Έρχεται η **Μικρασιατική Καταστροφή** του 1922. Η Σμύρνη καίγεται. Ο Ελληνισμός υποφέρει. Η μητέρα Ελλάδα δέχεται πίσω τα παιδιά της, αλλά δυστυχώς ως πρόσφυγες. Απ' άκρη σ' άκρη εγκαθίστανται στην Ελλάδα οι ταλαιπωρημένοι Έλληνες πρόσφυγες της Μικράς Ασίας.

Τα χρόνια περνούν. Η Ελλάδα, αν και λαβωμένη, στέκεται και πάλι στα πόδια της.

Η Ελλάδα ποτέ δεν πεθαίνει
Δεν τη σκιάζει φοβέρα καμιά
Μόνο λίγο καιρό ξαποσταίνει και
Ξανά προς τη δόξα τραβά

Πρωθυπουργός πλέον είναι ο **Ιωάννης Μεταξάς**, έμπειρος στρατιωτικός. Ας μην ξεχνάμε ότι ήταν διαπραγματευτής στην παράδοση της Θεσσαλονίκης και των Ιωαννίνων από τους Τούρκους στους Έλληνες.

Απόφοιτος της Ακαδημίας Επιτελών του Βερολίνου. Γνώστης του γερμανικού δόγματος της «Διοίκησης με βάση την αποστολή». Δόγμα που μεταφράζεται σε αστραπιαία λήψη αποφάσεων, μέγιστη ταχύτητα και ικανότητα ελιγμού, προκειμένου να αντιμετωπισθεί το χάος που θα δημιουργηθεί κατά τη διεξαγωγή σύνθετων επιχειρήσεων.

Η Γερμανία έχει ήδη υπογράψει τη δημιουργία του Άξονα Ρώμης – Βερολίνου από την 1^η Νοεμβρίου 1936 και το σύμφωνο μη επιθέσεως με τη Ρωσία, το γνωστό ως σύμφωνο **Μολότωφ – Ρίμπεντροπ** στις 23 Αυγούστου 1939, συμφωνία την οποία σχεδιάζει βεβαίως να καταπατήσει.

Ο Μεταξάς βρίσκεται σε συνεχή επαφή με τους πρέσβεις μας στο εξωτερικό και ανταλλάσσει απόψεις. Ενήμερος και βαθύς γνώστης των γεωπολιτικών δεδομένων της εποχής, έγκαιρα αποφασίζει με ποιο στρατόπεδο θα πάει και μάλιστα χωρίς να προκαλέσει διχασμό. Βρίσκεται σε ταύτιση με τον Βασιλέα. Αντιλαμβάνεται ότι οι Βρετανοί αποτελούν το μέλλον, επειδή διέθεταν υπεροχή στη θάλασσα. Ενστερνίζεται προφανώς τη φράση: «Μέγα το της θαλάσσης κράτος».

Αντιλαμβάνεται τι πρόκειται να συμβεί. Αναδιοργανώνει τις Ένοπλες Δυνάμεις, τις εξοπλίζει με σύγχρονα όπλα και τέλος κατασκευάζει τα οχυρωματικά έργα της Γραμμής Μεταξά. Επιτυγχάνει με έξυπνο διπλωματικό τρόπο να μην ανανεώσει τη συμφωνία συνεργασίας του 1928 με την Ιταλία, χωρίς ωστόσο να δημιουργήσει θέμα σε βάρος της

Ελλάδας. Διαχειρίζεται με πολιτική οξυδέρκεια τον τορπιλισμό της Έλλης από τους Ιταλούς, αλλά και τα μεθοριακά επεισόδια που προκάλεσαν Ι-ταλοί και Αλβανοί.

Το κυριότερο, προβαίνει σε ἐγκαιρη και μυστική, και τονίζω τη λέξη, μυστική, επιστράτευση στις μονάδες της Ηπείρου, στα Ελληνοαλβανικά σύνορα. Γεγονός το οποίο αιφνιδίασε τα Ιταλικά στρατεύματα, δεδομένου ότι βρήκαν απέναντί τους μονάδες με πλήρη σύνθεση. Βεβαίως κάτι τέτοιο θα ήταν σήμερα μάλλον αδύνατο, με δεδομένη τη διάχυση των πληροφοριών από τα κοινωνικά δίκτυα, αλλά και την πολλές φορές ανεξέλεγκτη δράση των τηλεοπτικών καναλιών, για να θυμίσω τον σε απ' ευθείας μετάδοση απόπλου των πολεμικών μας πλοίων από τον Ναύσταθμο της Σαλαμίνας, εκείνες τις φοβερές μέρες των Ιμίων, το 1996.

Ο Μουσολίνι αποφασίζει την επίθεση εναντίον της Ελλάδας εν αγνοία του Χίτλερ, τον οποίο συναντά μόλις το πρωί της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940 στη Φλωρεντία, μετά από την έναρξη της επίθεσης εναντίον της Ελλάδας. Είναι αργά όμως για τον Μουσολίνι. Οι εξελίξεις τρέχουν σε βάρος του.

Όταν ο Ιταλός Πρέσβης Γκράτσι, κτυπά το κουδούνι του σπιτιού του Μεταξά στις 3:00 της **28^{ης} Οκτωβρίου 1940** και του ζητά να περάσουν τα Ιταλικά στρατεύματα στην Ελλάδα, εκείνος είναι έτοιμος. Απαντά με ένα μεγάλο «**ΟΧΙ**». Το «ΟΧΙ» που ένας ηγέτης οφείλει να πει, όταν κληθεί από την Ιστορία.

Και ο Μεταξάς γνωρίζει ότι όλοι οι Έλληνες θα τον ακολουθήσουν.

Κατ' επανάληψη έχει αναφερθεί ότι το «ΟΧΙ» δεν το είπε ο Μεταξάς, αλλά το είπε ο λαός. Η ιστορική αλήθεια επιβάλλει να πούμε ότι το «ΟΧΙ» το είπε ο Μεταξάς και είχε την, ας τολμήσω και ας μου επιτραπεί η φράση, πολυτέλεια, να τον ακολουθήσουν φανατικά όλοι οι Έλληνες. Υπό αυτό το πρίσμα, μπορούμε να πούμε ότι το «ΟΧΙ» ανήκει στους Έλληνες.

Γράφει σχετικά ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος, μεγάλος πολιτικός αντίπαλος του Μεταξά, στο βιβλίο του «Τα χρόνια του μεγάλου πολέμου 1939-1944»

«Πρέπει να είμεθα ευγνώμονες εις τον Ιωάννην Μεταξάν, διότι είπεν ολομόναχος το ΟΧΙ.

Λέγουν όσοι αντικρίζουν με εμπάθεια και αυτά τα ανάγλυφα γεγονότα της ιστορίας ότι το ΟΧΙ δεν το είπε ο Μεταξάς το είπε ο ελληνικός λαός.

Ναι το είπε ο ελληνικός λαός, αλλά αφού το είχε ειπεί ο Μεταξάς.

Εάν ο Μεταξάς εκείνη τη νύκτα έλεγε ΝΑΙ στον Γκράτσι, θα έλεγε ΟΧΙ ο ελληνικός λαός που θα ξυπνούσε αργότερα;

Θα το έλεγε μέσα του και θα το εκδήλωνε έμπρακτα όταν οργάνωνε μυστικά την αντίστασή του, αλλά η Αλβανική εποποιία δεν θα εγγράφετο ποτέ.

Ας είμεθα λοιπόν τίμιοι απέναντι της Ιστορίας. Το μέγα ΟΧΙ είναι πράξις του Ιωάννου Μεταξά».

Πράγματι, εκείνη την ημέρα, στην Ελλάδα υπήρχαν μόνο Έλληνες.

Δεν υπήρχαν δεξιοί, δεν υπήρχαν αριστεροί. Υπήρχαν μόνο ενωμένοι Έλληνες, που έτρεξαν με κάθε μέσο να πάνε στο μέτωπο και να πολεμήσουν μέχρι την τελευταία ρανίδα του αίματός τους, σε μια αυτοθυσία χωρίς όρια.

Υπήρχαν γενναίες γυναίκες που ανέβηκαν φορτωμένες στα χιονισμένα βουνά της Πίνδου για να μεταφέρουν εφόδια και πυρομαχικά.

Υπήρχαν γυναίκες στις πόλεις και τα χωριά, που δούλευαν πυρετωδώς για να ράψουν ή να πλέξουν ρούχα για να τα στείλουν στο μέτωπο.

Υπήρχαν εθελόντριες νοσοκόμες του Ερυθρού Σταυρού, που μέσα σε αντίξοες συνθήκες, περιέθαλψαν τα παλληκάρια που πολεμούσαν, έδιναν παρηγοριά στους τραυματίες, και ήταν δίπλα στις τελευταίες στιγμές σε όσους τελικά δεν τα κατάφερναν να επιζήσουν.

Κανείς δεν περίσσευε. Ήταν όλοι αφοσιωμένοι στον ιερό σκοπό της Άμυνας της Πατρίδας.

Όλοι μας έχουμε δει φωτογραφίες και κινηματογραφικές στιγμές της εποχής. Όλοι έχουμε δει τη μάνα που αποχαιρετά τον γιό της και του δίνει την ευχή της για να πολεμήσει, τη φλόγα στη ματιά όσων πήγαιναν στο μέτωπο, τον πόνο, τους τραυματίες, τα χιονισμένα βουνά, τα κρυοπαγήματα, την κούραση, την πορεία στο χιόνι, τα φορτωμένα με υλικά και πολεμοφόδια ζώα, άνδρες να σέρνουν στο λασπωμένο ή χιονισμένο έδαφος πυροβόλα. Εικόνες που συγκλονίζουν. Εικόνες που οφείλουμε να θυμόμαστε πάντα με σεβασμό. Εικόνες που πρέπει να μας οδηγούν.

Ακόμη και ο ηγέτης του ΚΚΕ, **Ζαχαριάδης**, στέλνει στις 31 Οκτωβρίου 1940 μέσα από τη φυλακή τη γνωστή επιστολή του (πρώτη από τις τρεις) και στηρίζει τον Μεταξά. Άσχετο αν στη συνέχεια για πολιτικούς λόγους αλλάζει στάση, με τη δεύτερη και τρίτη επιστολή του στις 26 Νοεμβρίου 1940 και 15 Ιανουαρίου 1941, αντίστοιχα.

Η **Ιταλική επίθεση** ξεκινά στις 05:30 το πρωί της 28^{ης} Οκτωβρίου 1940. Οι Ιταλοί ξεκινούν με επιτυχίες. Καταλαμβάνουν στις 28 Οκτωβρίου 1940 τα υψώματα στο Δελβινάκι, στις 29 Οκτωβρίου προελαύνουν στη βόρεια όχθη του ποταμού Καλαμά, 1 Νοεμβρίου καταλαμβάνουν τη Σαμαρίνα, 2 Νοεμβρίου το Δίστρατο και το ύψωμα Γκραμπάλα, 3 Νοεμβρίου τη Βωβούσα και διέρχονται τον ποταμό Αώο, 6 Νοεμβρίου δημιουργούν ισχυρό προγεφύρωμα στη νότια όχθη του ποταμού Καλαμά.

Οι Έλληνες αμύνονται, αντεπιτίθενται, πολεμούν με πάθος. Η ιαχή «ΑΕΡΑ» σκίζει τον ουρανό, τρομοκρατεί τους αντιπάλους. Οι Έλληνες νικούν στη μια μάχη μετά την άλλη, απωθούν τους καλά εξοπλισμένους Ιταλούς.

Στις 3 Νοεμβρίου, οι Ελληνικές δυνάμεις ανακαταλαμβάνουν τη Σαμαρίνα, τη Βωβούσα και το Δίστρατο.

Αντιμετωπίζουν με επιτυχία και απωθούν τους Ιταλούς στη μάχη Ελαίας – Καλαμά (Καλπάκι), που άρχισε στις 3 Νοεμβρίου και ολοκληρώνεται στις 8 Νοεμβρίου.

Την ίδια μέρα, οι Ιταλοί εκκενώνουν τον εθνικό χώρο βορείως του Σμόλικα και ο Μουσολίνι, ενώ έχουν περάσει μόλις 12 μέρες από την έναρξη της Ιταλικής εισβολής, αντικαθιστά λόγω των αποτυχιών, τον αρχιστράτηγο της επίθεσης εναντίον της Ελλάδας.

Στις 13 Νοεμβρίου ολοκληρώνεται η αποκατάσταση της ακεραιότητας του τομέα της Πίνδου μέχρι τον Γράμμο και επιτυγχάνεται η συντριβή της Ιταλικής Μεραρχίας Αλπινιστών Τζούλια.

Στις 14 Νοεμβρίου σφοδρή ελληνική αντεπίθεση σε όλο το αλβανικό μέτωπο ανατρέπει τις ιταλικές μεραρχίες και τις αποσυνθέτει. Συλλαμβάνονται εκατοντάδες Ιταλοί αιχμάλωτοι και περιέρχεται σε ελληνικά χέρια άφθονο πολεμικό υλικό. Ο Ελληνικός Στρατός επιτυγχάνοντας έναν άθλο, εισέρχεται νικηφόρα στη **Βόρεια Ήπειρο**.

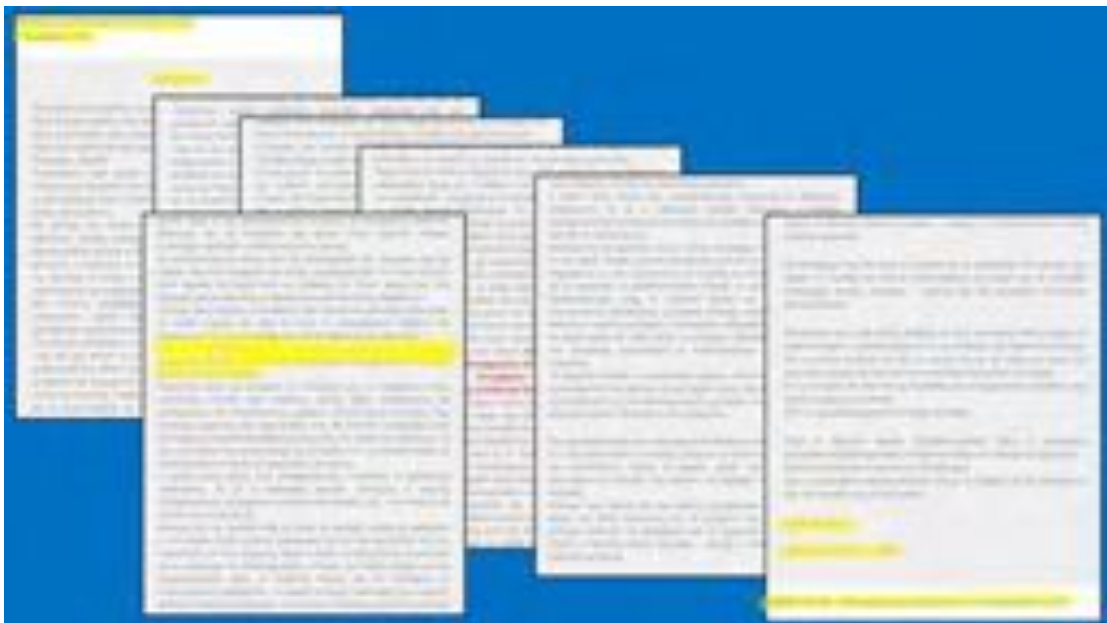
Στις 17 Νοεμβρίου οι ελληνικές δυνάμεις εκδιώκουν και τις τελευταίες ιταλικές δυνάμεις από το ελληνικό έδαφος.

Στις 19 Νοεμβρίου ο Ελληνικός Στρατός καταλαμβάνει τη στενωπό του Δελβινακίου, στις 21 Νοεμβρίου τα υψώματα Ιβάν και Μόραβα, 22 Νοεμβρίου την Κορυτσά και το Λεσκοβίκι, 24 Νοεμβρίου τη Μοσχόπολη και την Κονίσπολη.

Στις 26 Νοεμβρίου, λόγω της αρνητικής εξέλιξης της Ιταλικής επιχείρησης εναντίον της Ελλάδας, παραιτείται ο Αρχηγός του Ιταλικού Γενικού Επιτελείου Στρατάρχης Μπαντόλιο.

Οι Ελληνικές δυνάμεις συνεχίζουν τις νίκες και την προέλαση. Καταλαμβάνουν στις 30 Νοεμβρίου το Πόγραδετς, 3 Δεκεμβρίου την Πρεμετή, 6 Δεκεμβρίου τους Αγίους Σαράντα, 7 Δεκεμβρίου τη Δερβιτσάνη και το Δέλβινο, 8 Δεκεμβρίου το Αργυρόκαστρο, 22 Δεκεμβρίου τη Χειμάρρα.

Ο Ελληνικός στρατός συνεχίζει τη νικηφόρα προέλαση και στις 10 Ιανουαρίου 1941 καταλαμβάνει την Κλεισούρα, στις 22 Ιανουαρίου το ύψωμα Σπι Καμαράτε και στις 23 Ιανουαρίου τα ζωτικά υψώματα 731 και 717 της Τρεμπεσίνας, έφθασε δηλαδή στο Τεπελένι.

Σε ολόκληρη τη Βόρειο Ήπειρο κυματίζει πλέον η γαλανόλευκη. Όλη η Ελλάδα ήταν περήφανη. Αλλά, Αλλά!!!

Φθάνουμε στις 29 Ιανουαρίου 1941. Μαύρη μέρα για την Ελλάδα που πολεμά. Ο Μεταξάς, ο ηγέτης του Έπους, **πεθαίνει** στις 06:20 το πρωί. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι αν και κυβερνά ως δικτάτορας, η μοίρα τού επεφύλαξε τέλος σπουδαίο. Πεθαίνει στο απόγειο της δόξας

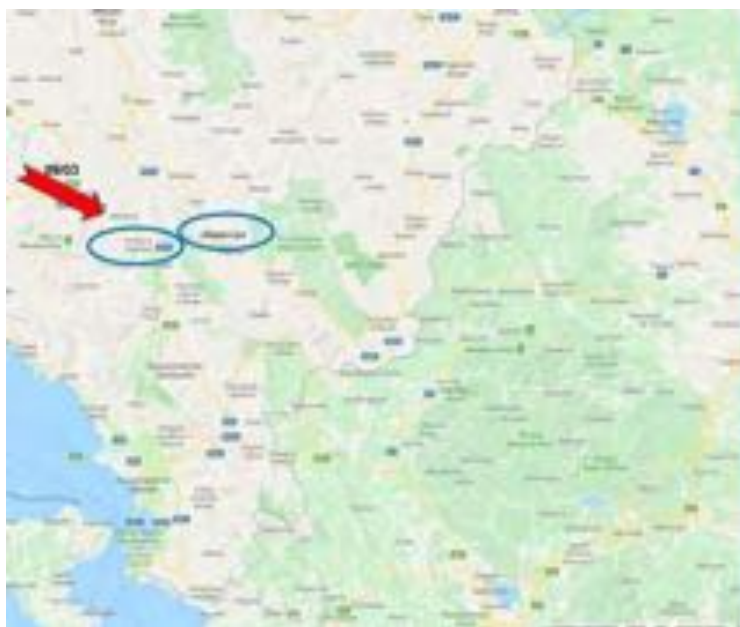
του και κρίνεται ουσιαστικά ως ο ηγέτης του πολέμου και όχι ως δικτάτορας.

Η Ελλάδα μπαίνει σε περιπέτειες. Ο Βασιλιάς ορίζει πρωθυπουργό στις 08:30 τον **Αλέξανδρο Κορυζή**, διοικητή της Εθνικής Τράπεζας, ο οποίος λίγη ώρα αργότερα, ορκίζεται πρωθυπουργός από τον αρχιεπίσκοπο Χρύσανθο.

Ο Μουσολίνι επιχειρεί και πάλι τον Μάρτιο να περάσει στην Ελλάδα με τη λεγόμενη «**Εαρινή Επίθεση**». Έχει έλθει ο ίδιος στην Αλβανία για να παρακολουθήσει τη διεξαγωγή της επίθεσης, η οποία ξεκινά στις 9 Μαρτίου 1941.

Οι ιταλικές οβίδες πέφτουν κατά χιλιάδες στο ύψωμα 731, περίπου 20 χιλιόμετρα από την Κλεισούρα, που πήρε το όνομά του από το υψόμετρό του, συνήθης πρακτική ονοματολογίας υψωμάτων, για όσες και όσους δεν είναι κοινωνοί των γεωγραφικών δεδομένων.

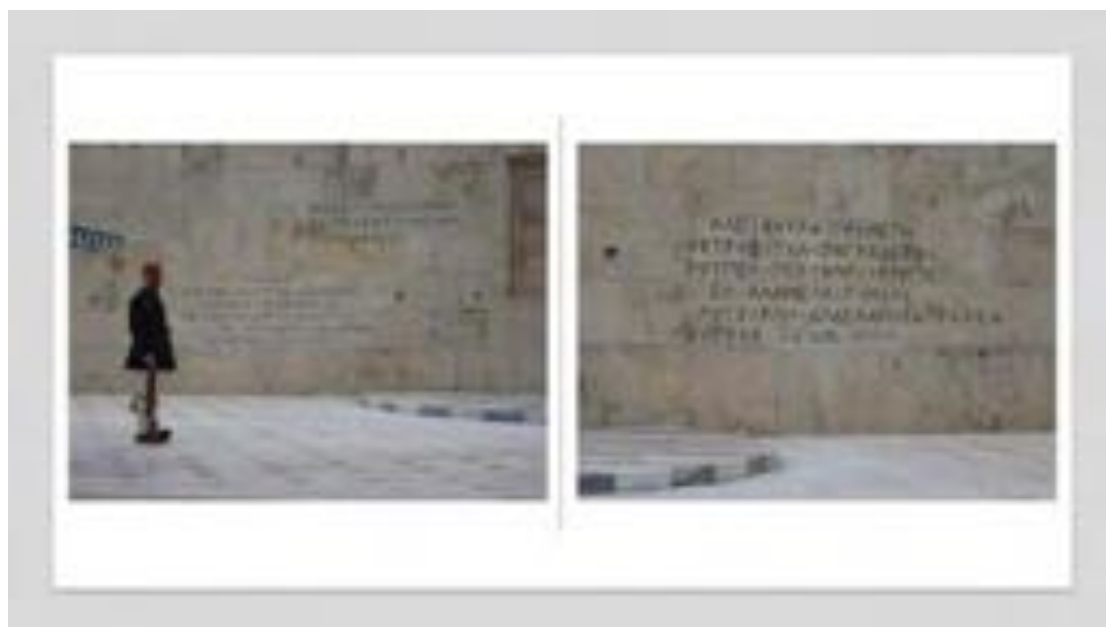
Μετά από τη μάχη, το υψόμετρο κατεβαίνει 5

ολόκληρα μέτρα, κατ' άλλους 8 μέτρα, από τις 100.000 των βλημάτων του Ιταλικού πυροβολικού. Ο Ταγματάρχης Κασλός, Διοικητής της Ελληνικής Δύναμης, ο Λοχαγός Κουτρίδης στη συνέχεια και οι ηρωικοί άνδρες τους κρατούν το ύψωμα και γράφουν ιστορία. Η επίθεση των Ιταλών αποτυγχάνει και πάλι. Οι απώλειες και των δύο πλευρών τεράστιες. Οι απώλειες των Ελλήνων ανέρχονται σε 5.259 αξιωματικούς και οπλίτες νεκρούς και τραυματίες, καθώς και σε 1.290 αγνοούμενους. Οι απώλειες των Ιταλών ανέρχονται σε 11.800 αξιωματικούς και οπλίτες νεκρούς και τραυματίες, καθώς και σε 25.067 αγνοούμενους.

24 Μαρτίου 1941. Ο Μουσολίνι φεύγει ταπεινωμένος. Η υπερήφανη Ελλάδα κρατά ψηλά το κεφάλι.

Τώρα πια δεν υπάρχει άλλος δρόμος για τον Άξονα. Η Γερμανία πρέπει να εμπλακεί, για να αποκαταστήσει την τιμή του Άξονα και να ολοκληρώσει ό,τι δεν κατάφερε ο Μουσολίνι, μετά από 5 μήνες άκαρπων προσπαθειών.

Η μικρή και κουρασμένη Ελλάδα καλείται να αντιμετωπίσει λοιπόν κι άλλον ένα εχθρό. Τις άριστα εκπαιδευμένες και εξοπλισμένες σιδερόφρακτες Γερμανικές Μεραρχίες.

Να υπενθυμίσουμε εδώ ότι το σύνολο των δυτικών ευρωπαϊκών χωρών έχουν ήδη καταληφθεί από τη Γερμανία, με μηδενική ή υποτυπώδη αντίσταση ολίγων ημερών, στις περισσότερες των περιπτώσεων.

Αρχές Μαρτίου του 1941, φθάνουν στην Ελλάδα, μετά από τη συμφωνία που επιτεύχθηκε με την Ελληνική κυβέρνηση, μια Βρετανική Τεθωρακισμένη Ταξιαρχία, μαζί μια Νεοζηλανδική και μια Αυστραλιανή μεραρχία, με σκοπό να βοηθήσουν την Ελλάδα στην επικείμενη Γερμανική επίθεση.

Η Βουλγαρία προσχωρεί στον Άξονα την 1 Μαρτίου 1941, επιτρέποντας στις Γερμανικές Μεραρχίες να εισέλθουν στο έδαφός της στις 2 Μαρτίου 1941 μέσω Ρουμανίας, η οποία είχε ήδη προσχωρήσει από την 23 Νοεμβρίου 1940.

Επειδή η γιουγκοσλαβική αντίσταση κατέρρευσε ταχύτατα, οι Γερμανικές δυνάμεις περνούν τελικά και από τη Γιουγκοσλαβία, σχεδόν χωρίς να πέσει τουφεκιά.

Βρίσκονται λοιπόν έτσι οι Γερμανικές δυνάμεις μπροστά από τη Γραμμή Μεταξά. Είναι πρωί της 6ης Απριλίου 1941.

Ο Γερμανός πρέσβης Έρμπαχ φον Σέμπεργκ επισκέπτεται τον πρωθυπουργό Κορυζή και τον ενημερώνει ότι η Γερμανία θα επιτεθεί στην Ελλάδα, με το πρόσχημα ότι η Ελλάδα δεν τηρούσε ουδετερότητα και διευκόλυνε την εγκατάσταση βρετανικών δυνάμεων στο έδαφός της.

◀ Σημαία του σερβο-Ρούμ. Τη σημαία είχε αποκομίσει ως λάφυρο Γερμανός στρατιώτης, ο οποίος την ενέσκηψε μεταπολεμικά στην Ελλάδα (φωτ.: Ιστορική και Εθνολογική Εταιρεία της Ελλάδος).

Οι Έλληνες πολεμούν ήδη σε εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες επί πέντε μήνες. Καλούνται να πολεμήσουν και πάλι γενναία, εναντίον μάλιστα μιας εξαιρετικής πολεμικής μηχανής. Και πολεμούν. Η Γερμανική επίθεση ξεκινά στις 05:15 της **6ης Απριλίου 1941**.

Διεξάγεται η ιστορική μάχη των οχυρών. Ιστίμπεη, Νυμφαία, Εχίνος, Ρούπελ, Παλουριώνες, Πυραμιδοειδές, Λίσσε, είναι μερικά από τα πιο γνωστά οχυρά. Τα οχυρά πέφτουν το ένα μετά το άλλο, αλλά μόνο όταν τελειώσουν τα πυρομαχικά. Μερικά πέφτουν με άνανδρο τρόπο. Οι Γερμανοί είτε ρίχνουν μέσα στα οχυρά με φλογοβόλα, είτε ρίχνουν αέρια. Ο ηρωισμός των Ελλήνων είναι ανεπανάληπτος. Τέτοιος, που αναγκάζει τους Γερμανούς αξιωματικούς, σε μια ένδειξη στρατιωτικού πολιτισμού, να αποδίδουν σε κάποια από τα οχυρά τιμές στους ηρωικούς Έλληνες αξιωματικούς και στρατιώτες, μόλις έβγαιναν από τα οχυρά.

Ανάμεσα στους ήρωες που πολεμούν, βρίσκεται και ο **Λοχίας Δημήτρης Ίτσιος**, ο οποίος πολεμά μαζί με 5 στρατιώτες, στο Πολυβολείο με το κωδικό όνομα Π8, στο όρος Μπέλες, κοντά στα Άνω Πορόια

Σερρών. Ρίχνει 38 χιλιάδες σφαίρες. Σκοτώνει 250 Γερμανούς. Τελειώνουν τα πυρομαχικά και παραδίδεται, μαζί με τους 2 στρατιώτες που είχε πλέον. Ο Γερμανός αξιωματικός, σε μια ένδειξη στρατιωτικού πολιτισμού, διατάζει τους άνδρες του να παρουσιάσουν όπλα. Ρωτάει τον Ίτσιο: «Πού είναι ο επικεφαλής σου;» και ο Ίτσιος απαντά: «Εγώ είμαι ο επικεφαλής». Έκπληκτος ο Γερμανός αξιωματικός, λέγει στον Ίτσιο: «Μου στοίχισες πάνω από 200 άνδρες». Ο Ίτσιος απαντά: «Έκανα το καθήκον μου». Και ο Γερμανός αξιωματικός, με τους άνδρες του να αποδίδουν τιμές στον Ίτσιο, του λέγει: «Και εγώ θα κάνω το δικό μου καθήκον» και κατά παράβαση κάθε αρχής, αλλά και ενάντια στον στρατιωτικό πολιτισμό και κουλτούρα, την οποία έδειξε στην αρχή ότι διαθέτει, πυροβολεί τον Ίτσιο στο κεφάλι.

9 Απριλίου 1941. Ο **Υποστράτηγος Ιωάννης Ζήσης**, διοικητής της Ταξιαρχίας Έβρου, αυτοκτονεί στα Ύψαλα της Ανατ. Θράκης, φέρων βαρέως τον αφοπλισμό των μονάδων του από τους Τούρκους, κατά παράβαση της αρχικής συμφωνίας, η οποία προέβλεπε τη διέλευση του ποταμού Έβρου και τη στρατοπέδευση εκεί των Ελληνικών μονάδων.

Να επισημάνω εδώ τη συνήθη τακτική της Τουρκίας. Ο «**επιτήδειος ουδέτερος**», καταφέρνει πάντοτε να είναι και με τον «αστυφύλαξ» και με τον «χωροφύλαξ», και παρόλα αυτά, στο τέλος αποκομίζει μόνο κέρδη.

Οι τελευταίες μάχες δίδονται στις 11 Απριλίου 1941 στην περιοχή Βεύης - Κλειδίου της Φλώρινας, στις 14 Απριλίου 1941 στην περιοχή του Αμυνταίου και στις 15 Απριλίου 1941 στην περιοχή Άργους Ορεστικού της Καστοριάς, με τις τελευταίες δυνάμεις να πολεμήσουν ελληνοβρε-

τανικές δυνάμεις. Μάχες βεβαίως χωρίς αποτέλεσμα, που επιταχύνουν την απομάκρυνση των Βρετανών από τον ηπειρωτικό χώρο.

Οι Γερμανοί περνούν πλέον ανενόχλητοι και προελαύνουν προς την πρωτεύουσα.

12 Απριλίου 1941, λόγω της γερμανικής εισβολής στην Ελλάδα αποφασίζεται η εκκένωση από τις Ελληνικές δυνάμεις, όλων των εδαφών της Αλβανίας.

Αλλά τα προβλήματα της Ελλάδας δεν σταματούν εδώ. Άλλη μια μαύρη σελίδα προστίθεται στις δραματικές εξελίξεις. Στις 16:15 της 18ης Απριλίου 1941, Μεγάλη Παρασκευή, **αυτοκτονεί ο πρωθυπουργός Κορυζής**. Οι λόγοι δεν έχουν επιβεβαιωθεί. Η Ελλάδα είναι και πάλι ακέφαλη.

Ο Βασιλιάς αναθέτει την πρωθυπουργία διαδοχικά στους Κων/νο Κοτζιά, στρατηγό Αλέξανδρο Μαζαράκη, στον εαυτό του και τέλος στον **Εμμανουήλ Τσουδερό**, ο οποίος και ορκίζεται πρωθυπουργός στις 12:30 της 21^{ης} Απριλίου 1941.

Στο **μέτωπο της Ηπείρου**, οι εξελίξεις είναι πλέον δραματικές. Οι στρατηγοί Τσολάκογλου, Κατσιμήτρος, Δεμέστιχας, Μπάκος, αντιμετωπίζουν τεράστια προβλήματα με το προσωπικό τους. Έρχονται σε συνεννόηση μεταξύ τους και προτείνουν στον Παπάγο τη συνθηκολόγηση. Ο Παπάγος διατάσσει αγώνα μέχρις εσχάτων. Οι στιγμές είναι τραγικές. Οι στρατηγοί της Ηπείρου γνωρίζουν τις δυνατότητες του προσωπικού τους. Έχουν πλήρη εικόνα της κατάστασης και αποφασίζουν να συνθηκολογήσουν.

Στις **20 Απριλίου 1941**, ο Στρατηγός Τσολάκογλου υπογράφει στο χωριό Βοτονάσι Ηπείρου, πρωτόκολλο ανακωχής, με το οποίο σταμα-

τούσε κάθε εχθροπραξία μεταξύ Ελλάδας και Γερμανίας από τις 18:00 της ίδιας μέρας.

Στις **21 Απριλίου 1941** εισέρχεται στην Ελλάδα και ο Βουλγαρικός στρατός.

Για λόγους «τηλεθέασης» θα λέγαμε σήμερα, και αντιλαμβάνεστε τι θέλω να πω, ο Τσολάκογλου εξαναγκάζεται να υπογράψει άλλες 2 φορές αντίστοιχο σύμφωνο, στη Λάρισα και στη Θεσσαλονίκη. Οι νικητές επέβαλαν τους κανόνες, ώστε να είναι και οι Ιταλοί ικανοποιημένοι.

Ο Παπάγος μετά από αυτό υποβάλει στις 23 Απριλίου 1941 την παραίτησή του, η οποία γίνεται αυθημερόν αποδεκτή από την κυβέρνηση.

Την ίδια μέρα, 23 Απριλίου 1941, ο Βασιλιάς και η κυβέρνηση Τσουδερού εγκαταλείπουν την Αθήνα και μεταβαίνουν στην Κρήτη, με σκοπό να προωθηθούν στη συνέχεια στην Αίγυπτο, από όπου θα συνέχιζαν τον αγώνα τους.

Εκείνη τη μέρα, 23 Απριλίου 1941, ο **ταγματάρχης Κων. Βερσής**, υπηρετώντας ως διοικητής Μοίρας Πυροβολικού (αντίστοιχο Τάγματος), αυτοκτονεί στο ύψωμα Ραψίστης, νότια των Ιωαννίνων, όταν υποχρεώθηκε να παραδώσει τα πυροβόλα της Μοίρας του στους Γερμανούς, κατά παράβαση των αρχικών όρων ανακωχής.

Αξίζει στο σημείο αυτό, μια ιδιαίτερη αναφορά στην ιστορική και ηρωική στάση των Ευελπίδων.

Στις 28 Οκτωβρίου 1940, την ημέρα που κηρύχθηκε ο πόλεμος, οι Ευέλπιδες Ιας και ΙΙης τάξης (η φοίτηση ήταν τριετής εκείνη την εποχή), ονομάστηκαν ανθυπασπιστές και ανθυπολοχαγοί αντίστοιχα και αναχώρησαν για το μέτωπο, όπως προβλεπόταν στον Οργανισμό Λειτουργίας της Σχολής.

Οι **300 Πρωτοετείς Ευέλπιδες**, που είχαν μείνει στη Σχολή, καταλαμβάνουν τη Σχολή και στις 24 Απριλίου 1941, πλαισιωμένοι από 10 αξιωματικούς που θέλησαν να πάνε μαζί τους, αναχωρούν για την Κρήτη. Φθάνουν στο Κολυμπάρι Χανίων στις 29 Απριλίου 1941. Συμμετέχουν στη μάχη της Κρήτης, εναντίον των Γερμανών αλεξιπτωτιστών. Μάχονται σκληρά και κάποιοι από αυτούς δεν θα ξαναδούν τον ήλιο. Στη συνέχεια, φθάνουν μετά από ταλαιπωρία αρκετών ημερών στα Σφακιά. Από εκεί πλέον αγωνίζονται κατά μόνας για την ελευθερία.

26 Απριλίου 1941. Αρχίζει η αποχώρηση των Βρετανών από την ηπειρωτική Ελλάδα και η επιβίβασή τους σε πλοία για την Κρήτη.

27 Απριλίου 1941. Οι Γερμανικές δυνάμεις μπαίνουν στην Αθήνα. Θα μείνουν μέχρι την απελευθέρωση τον Οκτώβριο του 1944.

Εκείνη τη μέρα, η **Πηνελόπη Δέλτα**, η συγγραφέας που τα βιβλία της μας συντρόφευαν όταν ήμασταν παιδιά, η συγγραφέας που περιέγραψε γλαφυρά τον Μακεδονικό Αγώνα, βλέποντας τους Γερμανούς στην Αθήνα, αυτοκτονεί.

Την ίδια μέρα, ο **εύζωνας Κων/νος Κουκκίδης**, καθώς δεν αντέχει να βλέπει τη Γερμανική Σημαία στην Ακρόπολη, τυλίγεται με την Ελληνική που είχε υποσταλεί και αυτοκτονεί πέφτοντας από την Ακρόπολη. Με αφορμή αυτό το γεγονός, ο Γερμανός διοικητής εκδίδει διαταγή, σύμφωνα με την οποία, παραπλεύρως της Γερμανικής σημαίας θα υψώνεται και η Ελληνική, στην Ακρόπολη και το Δημαρχείο. Αφήγηση η οποία δυστυχώς στη συνέχεια κατέστη «αστικός μύθος», γιατί δεν μπόρεσε να επιβεβαιωθεί παρά την πρόσφατη εξονυχιστική μελέτη της Διεύθυνσης Ιστορίας του ΓΕΣ.

Ο **Τσολάκογλου** ορκίζεται στις 29 Απριλίου 1941 πρωθυπουργός. Τον ορκίζει ο προϊστάμενος του ιερού ναού Αγίου Γεωργίου Καρύτση, επειδή ο αρχιεπίσκοπος Χρύσανθος αρνείται να τον ορκίσει, διότι διαφωνεί με την ύπαρξη Ελληνικής κυβέρνησης υπό Γερμανική κατοχή, λόγος για τον οποίο και αντικαθίσταται στη συνέχεια από τον Δαμασκηνό, τον μετέπειτα πρωθυπουργό και αντιβασιλέα.

Η ιστορική πραγματικότητα μας επιβάλλει, ακόμα και αν δεχθούμε τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούσαν στην Ήπειρο, τέτοιες που να μπορούν να δικαιολογήσουν τη συνθηκολόγηση, να μην μπορούμε να αποδεχθούμε την ενέργεια των στρατηγών να υπηρετήσουν σε κυβέρνηση υπό Γερμανική κατοχή, ανεξάρτητα από τα όσα οι ίδιοι επικαλέστηκαν, όπως άλλωστε είχαν νόμιμο δικαίωμα, στις απολογίες τους.

Δυστυχώς θα πρέπει να αναφέρω και πάλι ότι κι εδώ υπάρχουν Εφιάλτες, τους οποίους πρέπει να καυτηριάσουμε και να καταδικάσουμε. Όσες και όσους συνεργάστηκαν με τον εχθρό, τους γνωστούς δωσίλογους, και δεν αναφέρομαι εδώ στις κυβερνήσεις, αλλά και όσες και όσους εκμεταλλεύθηκαν την κατάσταση και ανάγκασαν τους υπόλοιπους Έλληνες να ξεπουληθούν για ένα κομμάτι ψωμί, τους γνωστούς μαυραγορίτες.

Στις **24 Ιουνίου 1941**, τα Ιταλικά στρατεύματα εισέρχονται στην Αθήνα. Η Ιταλική σημαία κυματίζει πλέον στην Ακρόπολη, δίπλα από τη Γερμανική και την Ελληνική.

Ξεκινά πλέον μια ακόμα πιο δύσκολη περίοδος για την Ελλάδα. Οι Γερμανοί και στη συνέχεια οι Ιταλοί και Βούλγαροι σύμμαχοί τους, προβαίνουν σε **ωμότητες**. Χιλιάδες οι αδικochaμένοι πατριώτες. Ας θυμηθούμε λοιπόν:

Λέλα Καραγιάννη (της οποίας την προτομή, πίσω από το Πολυτεχνείο, πρόσφατα αποκεφάλισαν), Καλάβρυτα, Δίστομο, Χορτιάτης, Υπάτη, Κομμένο Άρτας, Λιγκιάδες και Κεράσοβο Ηπείρου, Μουσιώπιτσα Ιωαννίνων, Σόκορο, Σάρχος, Αμάρι, Δαμάστα, Μάραθος, Ηράκλειο, Ανώ-

γεια και Κάνδανος Κρήτης, Κερδύλια Σερρών, Μεσόβουνο Κοζάνης, Κλεισούρα Καστοριάς, Κλειστό, Κυδωνία και Αμπελόφυτο Κιλκίς, Προσωτσάνη, Σκαλωτή και Δοξάτο Δράμας, Δομένικο Λάρισας, Μονοδένδρι και Κροκεοί Σπάρτης, Σκοπευτήριο Καισαριανής, Χαϊδάρι, Κοκκινιά, Βοσκοί Λεγραινών Πάρνηθα, Καλλιθέα, Κορωπί, και δυστυχώς τόσα και τόσα

άλλα. Κάθε σπιθαμή της ελληνικής γης είναι ποτισμένη με αίμα αθώων. Κάθε χωριό έχει και ένα μνημείο για να τιμήσει τους αδικοχαμένους. Ενέργειες που καταφανώς αποτελούν εγκλήματα πολέμου. Ενέργειες για τις οποίες άλλοι τιμωρήθηκαν και άλλοι όχι.

Στην Ελλάδα, εκτός από τα δικαστήρια δωσιλόγων, υπήρξαν και λίγες **καταδίκες Γερμανών** από το Ειδικό Στρατοδικείο Εγκλημάτων Πολέμου. Ως το 1949 καταγράφονται 17 δίκες για εθνικοσοσιαλιστικά εγκλήματα στην Ελλάδα. Το 1951 μόνο τρεις Γερμανοί βρίσκονταν στις ελληνικές φυλακές.

Ο Μαξ Μέρτεν, πρωτεργάτης της δίωξης των Ελλήνων Εβραίων της Θεσσαλονίκης, καταδικάσθηκε στις 5 Μαρτίου 1959 από, σε 25ετή κάθειρξη και αποφυλακίσθηκε σε 8 μόλις μήνες, στις 5 Νοεμβρίου 1959, απελαθείς στην τότε Δυτική Γερμανία, σε εφαρμογή του ΝΔ 4016/1959, με το οποίο τροποποιείτο ο Νόμος 3933/1959 και αναστέλλονταν οι διώξεις των εγκληματιών πολέμου.

Στις 9 Δεκεμβρίου 1946 καταδικάσθηκαν σε θάνατο, για εγκλήματα στην Κρήτη, ο στρατηγός των αλεξιπτωτιστών Μπρούνο Όσβαλντ Μπρόγερ και ο στρατηγός του πεζικού Φρειδερίκος Γουλιέλμος Μύλλερ (γνωστός ως «Δήμιος της Κρήτης»), οι οποίοι εκτελέσθηκαν στο Χαϊδάρι στις 5 το πρωί της 20ης Μαΐου 1947, επέτειο της γερμανικής εισβολής στην Κρήτη. Πολλά χρόνια αργότερα, μετά από παράκληση του Συνδέσμου των Γερμανικών Αερομεταφερόμενων Μονάδων, τα οστά του Μπρόγερ μεταφέρθηκαν στην Κρήτη και θάφτηκαν στο λόφο 107 που έχει θέα το Μάλεμε, μαζί με τους άλλους Γερμανούς που έπεσαν στο νησί.

Στις 22 Δεκεμβρίου 1947 ο στρατηγός Φλίγκερ Αλεξάντερ Αντρέ καταδικάστηκε σε ισόβια κάθειρξη και κατάσχεση της περιουσίας του. Η ποινή του μετατράπηκε σε 4 χρόνια φυλάκιση στις 24 Δεκεμβρίου 1951 και τελικά ο Αντρέ αποφυλακίσθηκε στις 10 Ιανουαρίου 1952.

Ο υπολοχαγός Φριτς Σούμπερτ καταδικάστηκε σε θάνατο, για κατά συρροή δολοφονίες στην Κρήτη και στη Μακεδονία, και εκτελέστηκε στις 9 Οκτωβρίου 1946 στο Χορτιάτη, όπου σε μια μόνο μέρα, το 1943, είχε θανατώσει δια της πυράς 100 γυναικόπαιδα.

Η 7η δίκη της Νυρεμβέργης αφορούσε αξιωματικούς οι οποίοι είχαν δράσει στην Ελλάδα σκοτώνοντας αναίτια αμάχους. Ο διοικητής του XXII Ορεινού Σώματος στρατηγός Χούμπερτ Λαντς καταδικάστηκε σε 12ετή κάθειρξη όπως και ο ταξίαρχος Βίλχελμ Σπάιντελ. Ο στρατάρχης Βίλχελμ Λιστ σε ισόβια όπως και ο διάδοχός του Βάλτερ Κούντσε, ενώ ο στρατηγός Φραντς Μπέμε αυτοκτόνησε στη φυλακή τον Μάιο του 1947, λίγο μετά την ανακοίνωση των ποινών.

Ο στρατηγός Χέλμουτ Φέλμι, διοικητής των Γερμανικών δυνάμεων στη Νότια Ελλάδα, που κατηγορήθηκε για αναίτιες εκτελέσεις αμάχων στο Δίστομο, στα Καλάβρυτα και στην Κλεισούρα, υποστήριξε μέσω των συνηγώνων του ότι κατέφυγε στα αντίποινα όταν εξαντλήθηκαν οι δυνατότητές του να περιορίσει αλλιώς την ελληνική αντίσταση. Ο Φέλμι καταδικάστηκε σε 15ετή κάθειρξη αλλά αποφυλακίστηκε με την αμνηστία του 1951 στη Γερμανία.

Το 1954 η Ελλάδα έστειλε 167 δικογραφίες στη Γερμανία εναντίον 641 Γερμανών, αλλά η Βόννη δεν έκανε το παραμικρό για να αρχίσει έρευνες εναντίον τους.

Δικαστήριο του Δυτικού Βερολίνου καταδίκασε τον Ρίχαρντ Εντουραντ Χαρ σε εξαετή φυλάκιση για τη συμμετοχή στη διοικητική οργάνωση της εξόντωσης των Ελλήνων Εβραίων και το 1971 ένα αντίστοιχο δικαστήριο καταδίκασε στη Φρανκφούρτη τον διπλωμάτη Φριτς Γκέπχαρντ φον Χαν σε φυλάκιση οκτώ ετών για τη συμμετοχή του στην οργάνωση των εκτοπίσεων των Εβραίων της Θράκης.

Ο Βάλτερ Μπλούμε, ο οποίος υπηρετούσε στην Ελλάδα από τον Αύγουστο του 1943 ως διοικητής της Γερμανικής Ασφάλειας στην Αθήνα, καταδικάστηκε σε θάνατο το 1948 στη Νυρεμβέργη για τη συμμετοχή του σε μαζικές ανθρωποκτονίες στη Σοβιετική Ένωση. Ωστόσο, η ποινή του μετατράπηκε σε ισόβια, ενώ το 1953 του απονεμήθηκε χάρη. Οι εισαγγελικές έρευνες τη δεκαετία του 1960 στη Γερμανία, όταν άνοιξε εκ νέου η υπόθεσή του, έδειξαν ότι ο Μπλούμε ήταν επίσης υπεύθυνος για την εξόντωση των Εβραίων από την Αθήνα, τα Ιωάννινα, την Κέρκυρα, τη Ρόδο και την Κω. Ωστόσο οι γερμανικές δικαστικές αρχές φάνηκαν απρόθυμες να τιμωρήσουν τον Μπλούμε. Ύστερα από διαρκείς αναβολές και ανακρίσεις, ο Μπλούμε απαλλάχτηκε τελικά από την ποινική δίωξη, διότι σύμφωνα με τον εισαγγελέα «οι κύριοι αυτουργοί των εκτοπισμών των Εβραίων –δηλαδή ο Χίτλερ, ο Χίμλερ και ο Άιχμαν– πληρούσαν την πραγματική υπόσταση της ανθρωποκτονίας και ο κατηγορούμενος έπρεπε να απαλλαγεί για νομικούς λόγους». Το ίδιο συνέβη και με τον συνεργάτη του Φρίντριχ Λίνεμαν.

Κατά κοινή ομολογία, η Ελλάδα όχι μόνο αμύνθηκε γενναία, αλλά με τη νικηφόρο έκβαση του πολέμου εναντίον της Ιταλίας, εξανάγκασε τη Γερμανία να της επιτεθεί και έτσι προκάλεσε την καθυστέρηση της επίθεσης της Γερμανίας εναντίον της Ρωσίας, με αποτέλεσμα ο βαρύς χειμώνας που ακολούθησε να οδηγήσει στην ήττα του Χίτλερ. Αυτό άλλωστε το παραδέχθηκε και ο ίδιος ο Χίτλερ.

22 Ιουνίου 1941 ξεκινά η «**Επιχείρηση Μπαρμπαρόσα**», η εισβολή δηλαδή των Γερμανικών δυνάμεων στη Σοβιετική Ένωση. Μια επιχείρηση που διήρκεσε έως τις 7 Ιανουαρίου 1942, ημερομηνία κατά την οποία τα γερμανικά στρατεύματα εγκλωβίστηκαν πλέον από τον ρωσικό χειμώνα.

Το τίμημα του Ελληνικού Στρατού στον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο ήταν ιδιαίτερο μεγάλο, αφού οι νεκροί αξιωματικοί και οπλίτες έφθασαν τους 13.749, οι αγνοούμενοι τους 1.823 και οι τραυματίες τους 63.266.

Οι πρωταγωνιστές της εποχής, είτε αντίπαλοι, είτε σύμμαχοι της Ελλάδας, μίλησαν με θερμά λόγια για τον αγώνα των Ελλήνων.

Ας θυμηθούμε λίγα από αυτά:

Χίτλερ 4 Μαΐου 1941 στην ολομέλεια του Ράιχσταγκ: «Η ιστορική δικαιοσύνη μου επιβάλλει να διαπιστώσω ότι μεταξύ των αντιπάλων τους οποίους αντιμετωπίσαμε, ο Έλληνας στρατιώτης πολέμησε με τον μεγαλύτερο ηρωισμό και αυτοθυσία. Συνθηκολόγησε μόνον όταν η εξακολούθηση της αντίστασης ήταν πλέον αδύνατη και δεν είχε πια κανένα λόγο.»

Μουσολίνι 10 Μαΐου 1941: «Ο πόλεμος με την Ελλάδα απέδειξε ότι τίποτε δεν είναι ακλόνητο στα στρατιωτικά πράγματα και ότι πάντοτε μας περιμένουν εκπλήξεις.»

Τσώρτσιλ: «Από δω και στο εξής δεν θα λέμε ότι οι Έλληνες πολεμούν σαν ήρωες, αλλά ότι οι ήρωες πολεμούν σαν Έλληνες.»

Στάλιν 31 Ιανουαρίου 1943: «Λυπάμαι γιατί γηράσκω και δεν θα ζήσω επί μακρόν για να ευγνωμονώ τον Ελληνικό Λαό, του οποίου η αντίσταση έκρινε τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.» Άσχετο βέβαια τι δυσάρεστες εκπλήξεις επεφύλασσε ο ίδιος για την Ελλάδα στη συνέχεια.

Τέλος, **Ρούσβελτ**, 10 Ιουνίου 1943: «Στην Ελλάδα δόθηκε την 28η Οκτωβρίου 1940 χρόνος τριών ωρών για να αποφασίσει πόλεμο ή ειρήνη, αλλά και τριών ημερών ή τριών εβδομάδων ή και τριών ετών προθεσμία να δινόταν, η απάντηση θα ήταν η ίδια.

Οι Έλληνες δίδαξαν δια μέσου των αιώνων την αξιοπρέπεια. Όταν όλος ο κόσμος είχε χάσει κάθε ελπίδα, ο Ελληνικός λαός τόλμησε να αμφισβητήσει το αήτητο του γερμανικού τέρατος, αντιτάσσοντας το υπερήφανο πνεύμα της ελευθερίας.»

Η ιστορία γράφεται ταυτόχρονα και σε άλλες περιοχές. Στις περιοχές εκείνες της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής, στις οποίες κατέφυγαν οι Ελληνικές στρατιωτικές δυνάμεις, προκειμένου να συνεχίσουν τον πόλεμο εναντίον του Άξονα. Οι Ελληνικές δυνάμεις πολέμησαν με επιτυχία στο πλευρό των Συμμάχων, στο Ελ Αλαμίν, στο Ρίμινι. Ο **Ιερός Λόχος** απελευθέρωσε τα νησιά μας. Δυστυχώς όμως, τμήματα των Ελληνικών

στρατιωτικών δυνάμεων της Μέσης Ανατολής και της Αφρικής, έρμαιοι ανθελληνικών πολιτικών απόψεων στασίασαν. Οι στάσεις κατεστάλησαν, όμως το κύρος του στρατού του Έπους του 1940 τραυματίσθηκε διεθνώς βάναυσα.

20 Μαΐου 1944. Ολοκληρώνεται το Συνέδριο του Λιβάνου, όπου συνομολογείται το "Εθνικό Συμβόλαιο" μεταξύ των ελληνικών πολιτικών

παρατάξεων. Αποφασίσθηκαν Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας και υπαγωγή όλων των ανταρτών υπό ενιαίο Αρχιστράτηγο.

Η Ελλάδα βρίσκεται υπό κατοχή, αναμένεται η απελευθέρωσή της και οι πολιτικές δυνάμεις «οργανώνονται» για το μέλλον. Διεκδικούν ρόλο.

Η Αθήνα απελευθερώνεται στις **12 Οκτωβρίου 1944**, ημέρα που έφυγαν οι Γερμανοί. Στις 3 και 4 Δεκεμβρίου ωστόσο, ξέσπασαν τα ξενοκίνητα **Δεκεμβριανά**, τα οποία τελείωσαν στις 12 Φεβρουαρίου 1945, με τη Συμφωνία της Βάρκιζας.

Τείνει δυστυχώς να καταστεί μαθηματικό αξίωμα η ύπαρξη μιας Κερκόπορτας ή ενός Εφιάλη. Στην περίπτωση της Συμφωνίας της Βάρκιζας, η Κερκόπορτα ήταν η επιτυχία των ξενοκίνητων δυνάμεων να αποκρύψουν μεγάλες ποσότητες οπλισμού, παρά τη συμφωνία να τον παραδώσουν.

Τελικά, δυστυχώς για την Ελλάδα, η αυτοκαταστροφή αποδείχθηκε θέμα εύκολο. Όταν οι νικήτριες δυνάμεις του Πολέμου, στις οποίες ανήκε και η Ελλάδα, μοίραζαν τα κέρδη, εμείς είχαμε επιδοθεί και αναλωθεί στον **εμφύλιο πόλεμο**. Έναν πόλεμο που τελείωσε τον Αύγουστο του 1949.

Απαξιώσαμε δυστυχώς οι Έλληνες, μετά από λίγα χρόνια, το Έπος του 1940, με τον θλιβερό και αναίτιο εμφύλιο πόλεμο. Τον πόλεμο εκείνο στον οποίο αδέρφια σκοτώθηκαν μεταξύ τους, συγγενείς και φίλοι βασάνισαν αλλήλους.

Δεν θα σας κουράσω άλλο. Ήθελα μόνο να περιγράψω και να σας θυμίσω μερικές χαρακτηριστικές στιγμές του Έπους του 1940, συνδέοντας αυτές με το συνολικό ιστορικό πλαίσιο της σύγχρονης Ελλάδας.

Να αναφέρω στο σημείο αυτό ότι οι 8.000 Έλληνες που σκοτώθηκαν στο Έπος του 1940 στα βουνά της Βορείου Ηπείρου, περίμεναν σχεδόν 80 χρόνια, για να τελεσφορήσουν οι διαπραγματεύσεις με την Αλβανία, που συνεχώς κωλυσιεργούσε, για την υπογραφή συμφωνίας, ώστε

να επιτρέψει την αναζήτηση, την εκταφή, την ταυτοποίηση και την κανονική ταφή τους. Οι εργασίες ξεκίνησαν τελικά στις 22 Ιανουαρίου 2018. Πολλά παλληκάρια μας αναπαύονται πλέον στα Στρατιωτικά Κοιμητήρια στους Βουλιαράτες και την Κλεισούρα και περιμένουν να δουν να δικαιώνεται η θυσία τους. Στους Βουλιαράτες ετάφησαν 100 στις 13 Ιουλίου 2018 και στην Κλεισούρα ετάφησαν 573 στις 12 Οκτωβρίου 2018, 85 στις 1 Αυγούστου 2019, 193 στις 19 Νοεμβρίου 1919 και 20 στις 12 Φεβρουαρίου 2020. Έχουν πολλά να γίνουν ακόμα, υπάρχει μέλλον, αλλά τουλάχιστον έγινε η αρχή.

Σήμερα, που ο Ελληνικός πληθυσμός της Κωνσταντινούπολης έχει σχεδόν μηδενισθεί.

Σήμερα, που Έλληνες ζουν και καταπιέζονται στη Βόρειο Ήπειρο.

Σήμερα, που η μισή σχεδόν Κύπρος μας είναι υπό Τουρκική κατοχή.

Σήμερα, που σε ολόκληρο τον κόσμο συμβαίνουν κοσμογονικές γεωπολιτικές μεταβολές.

Σήμερα, που σε πολλά μέρη και ιδιαίτερα κοντά στην Ελλάδα διεξάγονται πόλεμοι.

Ας ευχηθούμε να επικρατήσει η λογική, η ψυχραιμία και ο σεβασμός στην ανθρώπινη ζωή.

Έχει χυθεί πολύ αίμα και δεν χρειάζεται να χυθεί και άλλο.

Σε μας απομένει η σκληρή δουλειά για το μέλλον.

Σε μας απομένει να μην αφήσουμε τα παιδιά μας ανιστόρητα.

Σε μας απομένει να διασφαλίσουμε ότι δεν θα υπάρχουν στο μέλλον Κερκόπορτες ή Εφιάλτες.

Σε μας απομένει να εξασφαλίσουμε Εθνική Ομοψυχία.

Σε μας απομένει να θυμόμαστε τα λόγια του Κωστή Παλαμά:

**Χρωστάμε σ' όσους ήρθαν,
πέρασαν,
θα' ρθούνε, θα περάσουν,
κριτές θα μας δικάσουν
οι αγέννητοι, οι νεκροί.**